

**Додаток до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

**«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»**

присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману

Тези доповідей

**22 листопада 2024 року
м. Харків, Україна**

**Харків
2024**

Рекомендовано на засіданні вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол №12 від 29.10.2024 р.), вченої ради Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (протокол № 10 від 28.10.2024 р.)

Рецензенти: **Кизим Микола Олександрович**, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, керівник відділення досліджень людського капіталу, завідувач відділу досліджень людського розвитку Інституту демографії та проблем якості життя НАН України (Київ, Україна);
Криворучко Оксана Миколаївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна);
Назарова Галина Валентинівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)

Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22 листопада 2024 р. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2024. мова, англ. мова

Наведено результати наукових досліджень учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки і практики», присвяченої видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману. Розглянуто проблеми та перспективи розбудови економіки України, стратегічного управління конкурентоспроможністю підчас війни та повоєнної розбудови економіки України на основі інновацій, зокрема питання: сучасного стану використання пропозицій Овсія Лібермана щодо планування, зростання прибутку підприємств; управління розвитком міжнародної діяльності підприємств в умовах цифрової трансформації; розглянуто сучасні детермінанти забезпечення конкурентоспроможності та національної безпеки України; інноваційної трансформації промисловості України за різними галузями; перспективних напрямів розвитку циркулярної економіки в Україні.

Видання складається зі збірки тез доповідей учасників конференції.

Представлений матеріал може бути корисним для використання у подальших наукових дослідженнях, практичній діяльності підприємств і організацій для підвищення конкурентоспроможності й інноваційного розвитку. Рекомендовано фахівцям різних галузей економіки, державним службовцям, представникам бізнесу, наукових, освітніх і громадських організацій.

Бударін Олексій Сергійович,
аспірант кафедри економіко-математичного моделювання,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: budarin@ukrenergymachines.com

Сьогодні підприємства функціонують в умовах воєнних викликів. Руйнування промислової інфраструктури, зниження попиту на товари і послуги, посилення імпортозалежності виробництва і внутрішнього товарного ринку, утруднення логістики, фінансові проблеми, необхідність страхування воєнних ризиків, посилення тенденції відпливу професійних кадрів з країни – все це негативно впливає на діяльність підприємства [1]. Забезпечення ефективності діяльності на основі імпортозаміщення обумовлює розвиток економічного потенціалу машинобудівних підприємств, прискорення відновлювального розвитку цієї галузі, подолання наслідків війни.

Конструктивним шляхом підвищення ефективності діяльності підприємств в сучасних умовах є впровадження системного підходу до залучення інвестицій і розроблення інвестиційних проєктів з переробки сировини і впровадження нових технологій.

Підприємство має розробляти стратегії підвищення ефективності діяльності на основі відновлення виробництва з високою доданою вартістю. Нормативно-правовою базою розроблення цієї стратегії є Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року; Основні засади (стратегія) державної екологічної політики на період до 2030 року; Стратегія розвитку індустріальних парків на 2023–2030 роки; Національна економічна стратегія на період до 2030 року (Напрям 10. Промисловість); Експортна стратегія України («дорожня карта» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2027 роки; Експортна стратегія

для сектора машинобудування 2019–2023; Концепція розвитку цифрових компетентностей в суспільстві України; Стратегія енергетичної безпеки; Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року; Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»; Стратегія підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки; Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року.

Дослідники рекомендують такі етапи блок-схеми алгоритму формування стратегії імпортозаміщення промислового підприємства: оцінювання перспектив розвитку галузі на основі аналізу зовнішнього ринку; аналіз впливу факторів ринкового середовища на діяльність підприємства; аналіз успіху підприємства в галузі; аналіз фінансового стану підприємства на основі оцінювання техніко-економічних показників його діяльності; визначення спонукальних причин та цілей застосування стратегії імпортозаміщення; визначення факторів успіху стратегічного розвитку підприємства на засадах імпортозаміщення; аналіз товарного портфеля підприємства та вибір об'єкта впровадження стратегії імпортозаміщення; визначення пріоритетних напрямів реалізації стратегії імпортозаміщення; оцінювання прибутковості товарних груп стосовно прибутковості ринкового портфеля; оцінювання рівня додаткової дохідності інвестицій на одиницю ризику; оцінювання ефективності інвестиційного проекту обраного напрямку реалізації стратегії імпортозаміщення; реалізація стратегії імпортозаміщення; контроль реалізації стратегії імпортозаміщення [2]. Проте етапи формування цієї стратегії слід уточнити щодо аналізу поточного стану підприємства, SWOT-аналізу, місії, стратегічних напрямів і цілей, конкретних завдань, реалізація яких забезпечує досягнення цілі, показників результату виконання завдань, строку виконання завдань, очікуваних результатів та ключових показників діяльності підприємства, впливу реалізації стратегії на розвиток підприємства, регіону, національної економіки.

Слід зазначити визначальну роль галузевого стратегічного планування як у формуванні політики імпортозаміщення, так і у адаптації корпоративних інструментів формування конкурентоспроможності продукції по всьому ланцюгу доданої вартості. Сформовані принципи політики стимулювання машинобудування, а саме: максимізації доданої вартості, впровадження ринкових механізмів, практичність втілення, інтеграція до ЄС, прозорість та послідовність державних пріоритетів, націлені на підвищення ефективності діяльності машинобудівних підприємств. Чинниками підвищення ефективності діяльності підприємств на основі імпортозаміщення є реалізація послідовної санкційної політики, страхування інвестицій від воєнних ризиків, розширення діяльності експортно-кредитного агентства, валютна лібералізація (відновлення виплати оренди, кредитів, подовження строків розрахунків), розробка і впровадження в закупівлях методики оцінки життєвого циклу обладнання, удосконалення технічної освіти, компенсація кредитної ставки при купівлі продукції вітчизняного машинобудування, безмитне ввезення виробничого обладнання, яке не виготовляється в Україні, пільгове кредитування для виконання закупівель вітчизняної складної техніки, розробка цифрових паспортів продукції.

Для поширення політики імпортозаміщення підприємство має здійснювати постійний моніторинг інформаційних джерел з метою здобуття та аналізу даних щодо поточних і майбутніх проектів, тендерів, закупівель, тощо на внутрішньому та зовнішньому ринках, брати участь у міжнародних конкурсних торгах / тендерах / закупівлях, які проводяться на території України і на зовнішніх ринках та фінансуються за кошти Міжнародного банку, Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) та інших міжнародних фінансових установ, кредитно-експортних агенцій та установ. Підприємство має проводити обґрунтовану цінову політику, при цьому розрахунок собівартості продукції здійснювати на основі технічно обґрунтованих норм витрат

матеріалів і трудових витрат, стандартів і технічних умов, установлених для цієї продукції, а також рентабельності до собівартості по підприємству в розмірі не нижче фактичного її рівня за минулий рік, а також з урахуванням попиту й пропозиції кон'юнктури ринку, ціни конкурентів.

Впровадження політики імпортозаміщення на підприємстві сприяє не тільки підвищенню ефективності його діяльності, але і нарощуванню експортного потенціалу підприємства. Тут доречно сказати, що розроблення та впровадження дієвих механізмів фінансової підтримки, удосконалення систем експортного кредитування і страхування, залучення підприємства до глобального виробничого ланцюжка та організація експорту продукції спільно з іншими державами також обумовлюють зростання експортного потенціалу підприємства.

Література

1. Дейнеко А. В., Шелудько Е. І., Загородня М. Ю., Зарудна О. С. Хімічна промисловість під впливом воєнних та євроінтеграційних викликів. *Економіка України*. 2024. № 10 (755). С. 3–26.
2. Ващенко Т. В. Реалізація стратегії імпортозаміщення як запорука розвитку експортного потенціалу промислових підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 3. С. 200–211.

Тези надійшли до редакції 04.11.2024 р.

